

GRODZISK MAZOWIECKI

Mazowsze Zachodnie
walory turystyczno-krajoznawcze

„MROWNA”

Grodzisk Mazowiecki 2008

Autorzy: Janusz Sobieraj, Mirosław Łyszkowski

Fotografie: J. Muchajer, A. Kucharski, M. Baka, M. Łyszkowski, J. Sobieraj, Muzeum WKD/EKD

Reprodukcja obrazów Szczepana Brozycha – A. Kucharski

Okładka: Mirosław Łyszkowski, Janusz Sobieraj

**Niniejszy album został wydany przy współfinansowaniu
Zarządu Województwa Mazowieckiego**

Przygotowanie do druku: Robert Muchajer

Wydawca Grodziski Klub Żeglarski „Czysty Wiatr”

Druk: bartek_choros@op.pl

Wszelkie prawa zastrzeżone

Oddając do rąk Państwa to wydawnictwo, pragniemy pokazać obszar o dużej wartości przyrodniczej, estetycznej i kulturowej. Ukształtowany przez lądolód przed tysiącami lat i gospodarowanie człowieka, przetrwał zmiany w niezmiennym stopniu i zachował harmonię z naturą. Niech przemówią te zdjęcia do Państwa wyobraźni i uświadomią nam wszystkim, że krajobraz stanowi również ogromną wartość zabytkową i świadczy o polskiej tradycji i kulturze. Nasza „Mała Ojczyzna” zasługuje na poznanie i odnowę, aby następne pokolenia mogły podziwiać w naturze tę ziemię, a nie tylko na płótnach wielkiego malarza Józefa Chełmońskiego

Autorzy

**Mrowna (Mrowa ewentualnie Kur) niewielka rzeczka
Mazowska Zachodniego. Bierze swój początek na Krawędzi Wysoczyzny Rawskiej,
we wsi Krzewinki Żelechowskie na wschód od Żabiej Woli.
Płynie ku północy do Grodziska Mazowieckiego i Chlewni (Chlebni) aby tam pod Tłustem
połączyć się z lewego brzegu z Rokitnicą, którą czasami nazywają Mrową,
aż do ujścia w Utratę. Długość Mrowny od źródeł
do połączenia się z Rokitnicą wynosi 15 km. Wody jakie toczy ta urocza rzeczka utworzyły
w wielu miejscach malownicze parowy i wąwozy,
a spiętrzenia – liczne stawy rybne i młyńskie.**

Pola wsi Krzewinki Żelechowskie – tu bierze swój początek Mrowna (Mrowa – Kur)

Grób Józefa Chelmońskiego na cmentarzu Żelechowskim oraz bardzo ciekawy nagrobek żeliwny Nowickich (ratujmy zabytki na naszych cmentarzach wiejskich, one też się wpisują w nasze dziedzictwo kulturowe)

Klasycystyczny dworek z początku XIX wieku zbudowany dla p.p Dzierzbickich lub Bontinich. Obecnie Gminny Ośrodek Kultury. Pozostałości założenia parkowego – Żabia Wola

Malowniczo położony dworek z połowy XIX wieku – Wyprys

Zabudowania w dawnej osadzie młyńskiej i folwarku Wyprys

Władysławów

10

Przydrożna kapliczka w Musulach

Rzeka Mrowna w rejonie wsi Musuły

Stawy rybne w Musulach

Drewniany dwór „Firleje” – Muszki

Zakole rzeczki przed Zapolem

Zabudowania klasztorne w Radoniach. Radonie położone na południe od Grodziska Maz. w XIX wieku istniejący browar zatrudniał 6 robotników, a wartość produkcji w roku 1878 wynosił 28 000 rs Istniejący młyn-wiatrak uległ zniszczeniu w latach czterdziestych XX wieku. W latach 1943–1944 w rejonie wsi Radonie-Osowiec istniała placówka odbiorcza „Solnica”, która przyjęła cztery zrzuty w tym 16 cichociemnych.

Między Musułami a Zapolem

Malowniczy parów i staw nad którym jest willa byłych właścicieli fabryki materiałów opatrunkowych – Zapole

Uroczy zalew na Mrownej w Zapolu

Meandry Mrownej za Zapolem

Tygrzyk paskowy – żyje nad brzegami rzek

Po lewej
Odbudowany ze zniszczeń dwór z połowy XIX
wieku. W latach 1945–1949 Ośrodek Hufca ZHP
Grodzisk Mazowiecki – Osowiec

po prawej
Kapliczka słupowa na rzucie ośmioboku,
murowana z cegły, otynkowana, ożywiona
prostokątnymi wnękami, kryta blachą

Odcinek rzeki między Osowcem a Adamowizną

Adamowizna – w XIX wieku mała osada wchodząca w skład majątku Osowiec (5 mieszkańców). Nazwy osad z końcówkami -izna utworzono wyłącznie od imion własnych często występujących na Mazowszu

Park w Adamowiźnie

Dworek z 1930 r. państwa Zofii i Gustawa Zahtrów – często gościł Zofię Nałkowską
Pisarka w swoich dziennikach opisuje wydarzenia czasu okupacji i ludzi z którymi się tu spotykała.

Jesień w parku

Stare – dawna osada młyńska oddalona 3 km od Grodziska. Młyn uległ zniszczeniu pod zwałami śniegu w latach siedemdziesiątych XX wieku

Wśród naturalnego parku leśnego XIX-wieczny dworek dr Adama Chełmońskiego brata malarza Józefa. Dworek przeniesiony z Kukłówki i ponownie złożony, drewniany o konstrukcji zrębowej z czterospadowym dachem, krytym dachówką. Na planie prostokąta z gankiem od frontu.

Nowy budynek w miejscu starego świetnie wkomponowany w otoczenie i nawiązujący do architektury pobliskich dworców

Zakola Mrownej na Starem

Graby na brzegu rzeki

Dworek dr Mateusza Chełmońskiego wybudowany w 1930 roku wg projektu Witolda Pokrowskiego z wyraźnymi cechami klasycyzmu. Drewniany, otynkowany, parterowy z zamieszkałym poddaszem. Dach łamany kryty dachówką

W „lustrze” rzeki

Aleja grabowo-bukowa

Szlak nad Mrowną

Mijamy Stare

Słońce „kapiące się” w Mrownej

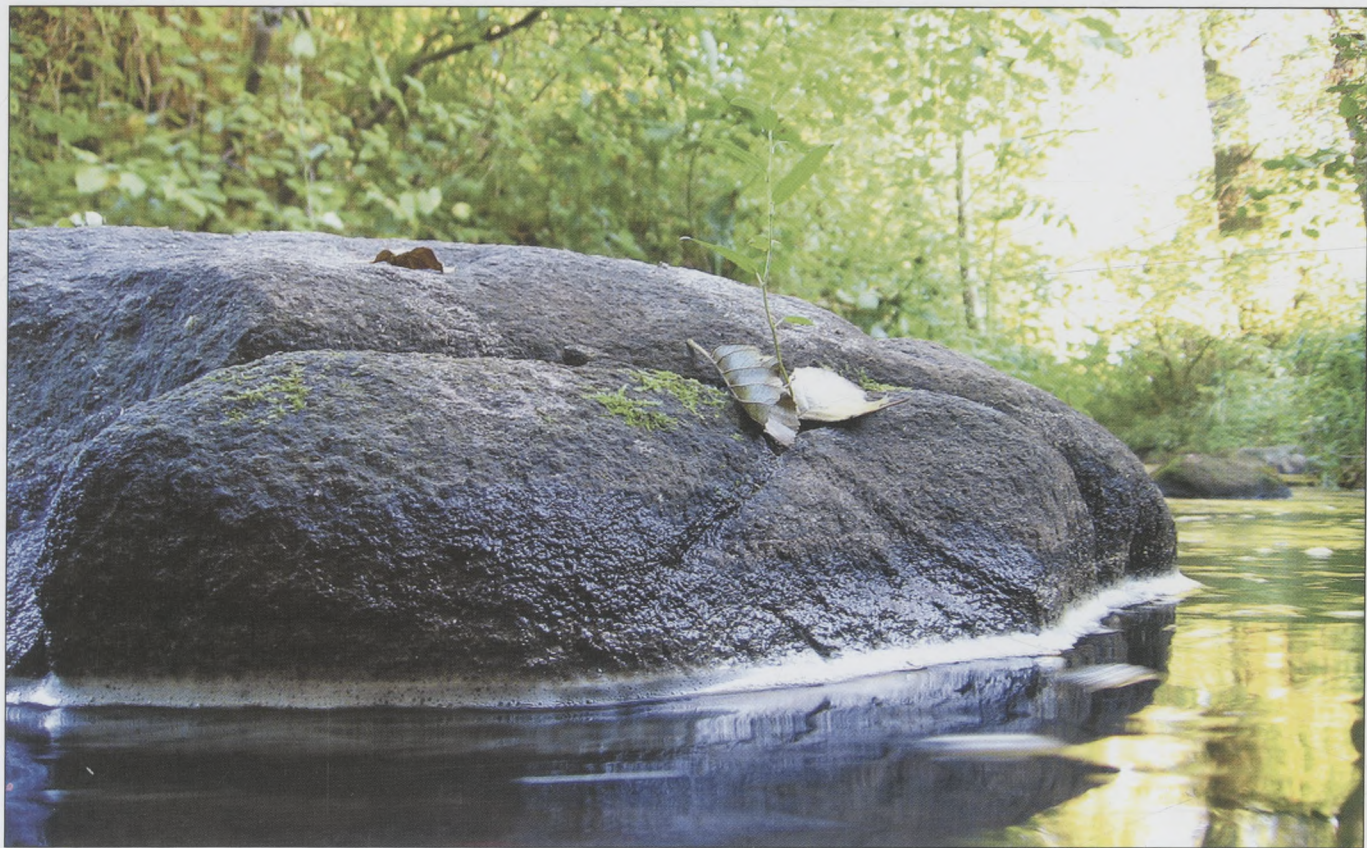
Stawy w Putce. Staw powstał po spiętrzeniu Mrowny dla potrzeb osady młyńskiej Putka w pobliskim sąsiedztwie ogrody działkowe i „Budokrusz” z produkcją wyrobów cementowych

Las mieszany na Putce. 2 pomniki przyrody:
dąb szypułkowy (obw. 3,2 m),
wiaz szypułkowy (obw. 3,2 m)

Jestem już czysta

Głazy narzutowe w korycie rzeki przed Grodziskiem

Nieistniejąca fabryka pierwotnie wytwarzano tu tekturę, włas. pana Antoniego Hardliczki
20.IX 1939 r. – miejsce egzekucji 11 grodziszczan

Secesyjna willa „Niespodzianka”
wybudowana w 1903 roku
w dzielnicy Letniaki.
Po lewej obraz Szczepana Brozicha,
a po prawej stan obecny budynku

Dwór Jordanowicki (Mokronowskich, Skarbków) wybudowany około 1782 r. dla rodziny Mokronowskich. We wnętrzach freski Jana Bogumiła Plerscha – nadworny malarz króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Obecnie Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. T. Bairda.

Willa „Foksal” – przypominająca kształtem dawną lokomotywę zbudowana z okazji uruchomienia Kolej Warszawsko-Wiedeńskiej w 1845 r. (uważana za pierwszy dworzec)

Późnobarokowy kościół p.w. Św. Anny
wybudowany w 1687 r. fundacji W. Mokronoskiego

Willa Jana Haberlego – właściciela na terenie fabryki wyrobów ściernych

WKD. Od 1927 r. Grodzisk z Warszawą łączy EKD obecnie WKD

Dawna willa właścicieli „Octówki” (dziś „Polfa”)

Willa w sąsiedztwie „Octówki”

Moja droga przez fabrykę „Polfa”

Płynę w kierunku północnym – „Polfa”

Kierut – miejsce spoczynku żydowskiej społeczności w Grodzisku

Na podmokłych łąkach na północ od miasta pozostały ślady dawnego grodu wczesnośredniowiecza z XI–XIII w. Grodzisko oddalone jest 60 m na wschód od Mrowny choć pierwotnie Mrowna płynęła około 50 m na wschód od wałów. Grodzisko dwuczęściowe. W części wschodniej gródek wewnętrzny w kształcie stożka. Wymiary grodziska – dł. 150 m szerokość 85 m, zaś na wschodniej 110 m. Stożek podstawy ma 25 m, wysokość wałów 1,5–2,5 m. W sąsiedztwie grodu zwanego „Szwedzkimi Górami” znajdowało się otwarte podgrodzie. Obiekt przebadany w latach 1967–1970

Grodzisko – dziś zwane „Góry Szwedzkie”

Stawy Chlewińskie w sąsiedztwie Grodziska

Ważka oblatywacz brzegów Mrowni

Dwór neobarokowy z 1905 r. wg projektu Wł. Marconiego zbudowany dla rodziny Wieniawskich właścicieli Chlewni (Chlebni) w parku wiąz szypułkowy (obw. 3,9 m) jesion wyniosły (obw. 3,0 m) i świerk pospolity (obw. 2,3 m)

Inwestycje ostatnich lat przyspieszają prace badawcze. Jedno z wielu stanowisk archeologicznych na terenie przyszłej autostrady – Żuków

Drewniany kościół p.w. Przemienienia Pańskiego
zbudowany w latach 1676–1677

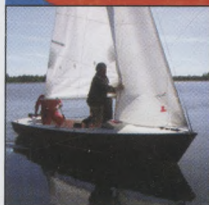
Czubin – staw w parku przydworskim

XVIII-wieczny kościół p.w. św. Jakuba i Wniebowzięcia N.P. Marii w Rokitnie

Klub Żeglarski Czysty Wiatr

Grodziski Klub Żeglarski „Czysty Wiatr”
powstał jesienią 2003 r.

Interesujemy się żeglarstwem w pełnym tego słowa znaczeniu.
Organizujemy kursy i szkolenia na stopnie żeglarskie,
wyjazdy, rejsy i akcje letnie.

Przez cały czas staramy się poszerzać nasze umiejętności i wiedzę.
Do klubu należy głównie młodzież
i harcerze z terenów Grodziska Mazowieckiego.
Jeśli masz ochotę miło i kreatywnie spędzić czas
to żeglarstwo (jachting) jest idealnym zajęciem dla Ciebie!

Kontakt z nami to dyżury w Centrum Kultury, wejście A,
piętro II, pokój 14 we wtorki i w piątki godz. 17:00 - 19:00

Strona internetowa
www.czystywiatr.pl

**Szło się tam piechotą z Grodziska,
ścieżką wzdłuż rzeki
która nosi pachnącą nałkowszczyzną nazwę – Mrowna**

Jarosław Iwaszkiewicz